

Marta Popowska

Wstęp

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Edukacja
Muzyczna 12, 7-8

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WSTĘP

W dwunastym zeszycie naszego rocznika publikujemy sześć artykułów naukowych. Cztery pierwsze teksty koncentrują się na analizach stylo-krytycznych, które dotyczą twórczości polskich kompozytorów. Pierwszy z nich zatytułowany *Kwartety smyczkowe Władysława Żeleńskiego* autorstwa **Maryli Renat** przedstawia trzy utwory kameralne Żeleńskiego, w kontekście biografii kompozytora: *Wariacje na oryginalny temat g-moll* op. 21 oraz dwa *Kwartety smyczkowe: F-dur* op. 28 i *A-dur* op. 42. Dzieła te dotychczas nie zostały szeroko omówione w piśmiennictwie muzykologicznym. Artykuł niniejszy stanowi zatem istotny przyczynek do oceny dorobku kompozytorskiego Władysława Żeleńskiego z zakresu twórczości przeznaczonej na kwartet smyczkowy, która współtworzyła podwaliny polskiej kameralistyki II połowy XIX wieku.

Drugi tekst **Maryli Renat**, pt. *Twórczość skrzypcowa Grzegorza Fitelberga*, wydobywa z zapomnienia młodzieńczy dorobek kompozytorski Fitelberga – dyrygenta, kompozytora, skrzypka i pedagoga, który do historii przeszedł przede wszystkim jako wielki dyrygent. Artykuł omawia szczegółowo siedem dzieł młodzieńczych powstałych w latach 1892–1903, do których należą: *Romance sans paroles D-dur*; *Romance sans paroles A-dur* op. 11; *I Sonata a-moll na skrzypce i fortepian* op. 2; *Berceuse cis-moll na skrzypce i fortepian* (bez numeru opusowego); *Mazurek na skrzypce i fortepian* (G-dur, bez numeru opusowego); *II Sonata F-dur na skrzypce i fortepian* op. 12 i niedokończony *Koncert skrzypcowy d-moll* op. 13. Jest to pierwsza całościowa analiza tych kompozycji w literaturze muzykologicznej, która dowodzi, że dzieła te zasługują na większą uwagę nie tylko badaczy historii muzyki, ale i wykonawców.

Ewa Nidecka w artykule zatytułowanym „*II Koncert fortepianowy*” *Andrzeja Nikodemowicza – poszukiwanie oryginalnego brzmienia* przedstawia bliżej dzieło powstałe 2002 roku, również dotychczas szczegółowo nieopisane w literaturze przedmiotu. W swej pracy Autorka, analizując formę muzyczną, koncentruje się przede wszystkim na zagadnieniu dochodzenia kompozytora do uzyskania niekonwencjonalnego kolorytu brzmieniowego, którego istotnymi cechami jest głęboka ekspresja oraz liryzm.

Autorzy pracy pt. *Partity „Koori” i „Inuit” Krzysztofa Knittla – intermedialny „pejzaż dźwiękowy”*, **Monika Karwaszewska** i **Piotr Rojek**, przeprowadzają analizę języka muzycznego jednego z najbardziej oryginalnych współczesnych kompozytorów polskich. W celu ujawnienia istoty intermedialnego „pej-

zażu dźwiękowego”, stosowanego przez kompozytora w omawianych utworach, wykorzystują koncepcje teoretyczne Murraya R. Schafera i Wenera Wolfa.

Tematykę inspiracji folklorem w polskiej pieśni artystycznej, tworzonej od II połowy XIX do początku XX wieku, podejmuje **Katarzyna Suska-Zagórska**. Jak pisze sama Autorka, głównym założeniem jej pracy pt. *Asymilacja ludowych pierwowzorów w polskiej pieśni artystycznej – zarys problematyki*, jest prezentacja wybranych polskich pieśni artystycznych oraz ludowych i ukazanie ich w aspekcie „pogranicza gatunków dzieł sztuki, których rezonans, według terminologii Mieczysława Tomaszewskiego, rozpatrywać można z punktu widzenia etnomuzykologii, kulturoznawstwa, teorii muzyki i praktyki wykonawczej”. Ta ostatnia jest dla Autorki szczególnie ważna ze względu na jej wykształcenie wokalnie-aktorskie. Artykuł ten, ze względu na sposób ujęcia niniejszej problematyki, powinien zatem szczególnie zainteresować artystów wokalistów.

Część drugą – historyczną – naszego zeszytu otwiera artykuł **Joanny Schiller-Rydzewskiej** pt. *Konwersja narodowa Henryka Hubertusa Jabłońskiego – wybór czy życiowa konieczność?* Głównym celem pracy jest odpowiedź na pytanie postawione w tytule. H.H. Jabłoński (pierwotnie Helmut Degler 1915–1989) to jedna z najważniejszych postaci gdańskiego życia muzycznego. Jego dorobek kompozytorski jest szeroko rozpoznawalny w badaniach muzykologicznych, natomiast biografia kompozytora, poddana rekonstrukcji, w wielu wątkach pozostaje „niespójna i pełna nieodmówień”. Stąd motywacja Autorki do podjęcia trudnej próby wyjaśniającej wątki biograficzne kompozytora. Ostatecznie Autorka przyjmuje tezę, że „nawrócenie” na polskość nastąpiło u H.H. Jabłońskiego z przyczyn czysto życiowych, bez wpływu imputowanego mu dawniej (m.in. na podstawie jego własnych deklaracji) polskiego patriotyzmu. Jej wywód można uznać za dość wiarygodny i przekonujący, pomimo braku bezpośrednich dowodów na poparcie postawionej tezy.

Zeszyt zamyka artykuł **Katarzyny Rogozińskiej** zatytułowany *Edukacja muzyczna w dwudziestoleciu międzywojennym na łamach miesięcznika „Muzyka w Szkole”*, w którym Autorka dowodzi, że publikacje zamieszczone w tym czasopiśmie dotyczą szeroko pojętej problematyki związanej z rozwojem ówczesnej edukacji muzycznej i stanowią istotne dziś źródło wiedzy w tym zakresie.

W niniejszym zeszycie zastosowano nowy układ graficzny. Polega on na poprzedzeniu tekstu głównego, każdego z artykułów, jego streszczeniem. Natomiast abstrakt w języku angielskim pozostawiamy na końcu każdej pracy. Nadto do każdego artykułu zostały dodane dwie nowe informacje. Pierwsza dotyczy daty przesłania artykułu przez Autora do Redakcji, druga natomiast odnosi się do dnia zaakceptowania przez Redakcję zgłoszonego artykułu. Mam nadzieję, że zmiany te przyczynią się to do większej przejrzystości w prezentowaniu publikacji.

Marta Popowska